

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Quæstio II. De Differentia Logicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

& ista Consequentia est nulla, Logica, ita est Ars, ut simul sit scientia. Ergo & omnis Ars, potest esse scientia. Porro non convenit (ut dixi supra) aliis artibus procedere modo scientifico, & demonstrativo, quod quia competit Logicæ, hinc Logica ita est Ars, ut simul sit scientia.

INSTABIS. Bona est hæc consequentia. Petrus est homo rationalis. Ergo & omnis homo est rationalis. Ergo etiam bona est hæc consequentia. Logica, quæ est Ars, potest esse scientia. Ergo & reliquæ possunt esse scientiæ.

RESPONDETUR. Negando consequentiam, & dico bonam esse consequentiam à particulari ad universale, quando prædicatum convenit subiecto reduplicativè accepto v.g. Bucephalus qua Bucephalus, est hinnibilis. Ergo & omnis equus est hinnibilis. Mala autem hæc consequentia. Pegasus currit. Ergo omnis equus currit, quia currere non competit subiecto reduplicativè accepto. Cum ergo Logicæ, qua Ars est, non competat hoc prædicatum: Scientia, ideo quantumvis illa sit scientia, malè inferretur alias artes esse scientias.

OBJICITUR IV. Si Logica est Ars. Ergo & Physica & Metaphysica est Ars. Sequela probatur. Ideo Logica est Ars, quia efficit operationes rectas. Sed etiam Physica & Metaphysica efficit operationes rectas. Ergo &c.

RESPONDETUR. Negando Sequelam. Logica enim non ideo est Ars, quia operationes rectas efficit elicitive, sed quia efficit operationes rectas directive & regulative, quod nulli competit, præter Logicam.

INSTABIS. Ethica non est Ars. Ergo neque Logica.

RESPONDETUR. Negari posse quod in re, Ethica non sit Ars, inducit enim formam quandam bonitatis, in voluntatis actus, per sua dictamina.

OBJICITUR V. Si Logica esset Ars, deberet habere pro objecto ea quæ esse, & non esse possunt, & quorum principium in nobis est. Sed Logica non habet objectum tale, versatur enim circa universale, cuius principium non habetur in nobis.

RESPONDETUR. Logicam qua scientia est, versari circa universale, secus qua Ars.

DICENDUM EST II. *Dari suppositiones in quibus Logica non potest appellari facultas.*

PROBATUR. Conclusio, quia si per facultatem, intelligas potentiam naturalem dantem simpliciter posse, hoc sensu Logica artificialis, non est facultas. Ratio, quia Logica artificialis est solum facilitans, & solum præsupponens, non dans posse, si per facultatem, intelligas dispositionem indifferentem, ad bonum & malum, verum & falsum, hoc sensu Logica, non est facultas. Ratio, quia Logica est virtus intellectus, si virtus intellectus, debet esse dispositio perfecti ad optimum; si per facultatem, intelligas habi-

tum probabiliter non nisi circa utramque partem discursivum, hoc sensu Logica non est facultas; Ratio, quia artificium formæ non est probabile, sed demonstrativum & necessario concludens posito assensu præmissarum.

DICENDUM EST III. *Posse suo modo Logicam appellari facultatem.*

PROBATUR. Quia nomine facultatis venit etiam facilitatio potentiae ad actum perfectum, ut videre est in facultate Oratoria, Poetica &c. Jam autem faciliat Logica potentiam in definiendo, dividendo, &c.

QVÆSTIO II.

De Differentia Logicæ.

Differentia Logicæ petenda ex objecto, hoc autem aliud est Materiale, aliud Formale.

DIFFICULTAS I.

De Objecto materiali Logicæ.

Materia Physica habet rationem prioris respectu formarum materialium, quæ educuntur è potentia Materiæ, habet etiam rationem prioris respectu animæ rationalis, quia quamvis anima rationalis creetur, creatur tamen ad exigentiam dispositionum in Materia receptorum, ratione quarum exigentiarum Materia, etiam respectu animæ rationalis, habet rationem prioris. Ex hac proportionem objectum materiale, præ formali, habet rationem prioris. Hinc etiam de objecto materiali, præcedet tractatio, tractationem de objecto formali.

Punctum Difficultatis I.

An Operationibus Intellectus competat esse materiale Objectum Logicæ.

DICENDUM EST. Operationes intellectus esse objectum Logicæ, ita Schola Thomistica & Nominales cum illis Suar. disp. 19. Metaphysica.

PROBATUR I. Conclusio autoritate Aristotelis, qui Logicæ suæ partialis quam elaboravit, objectum, ponit operationem intellectus, hoc est argumentationem, totusque est de reliquo in præscribendis regulis definitionis, divisionis, adeoque dirigendis operationibus intellectus. &c. Idem sentit D. Th. 1. poster. lect. 1. Sicut ex hoc quod Ratio de actu manus ratiocinatur, adinventum est ars edificatoria vel fabrilis, per quam homo ordinatè & faciliter huius actus exercere potest. Eadem ratione Ars quædam necessaria est, qua sit directiva ipsius actus rationis, per quam scilicet homo in ipso actu rationis ordinatè & faciliter & sine errore procedat, & hæc est Ars Logica, id est rationalis scientia, qua non solum rationalis est, ex hoc quod est.

est secundum rationem (quod est omnibus artibus commune) *sed etiam ex hoc, quod est circa ipsum actum rationis, sicut circa propriam materiam.*

PROBATUR II. In quod primò & per se inducitur ratio formalis principaliter & per se intenta à Logica, illud est objectum materiale Logicae, hoc enim venit nomine materialis, sed in operatione intellectus primò & per se inducitur ratio formalis, principaliter intenta à Logica, hoc est rectitudo operationum, de quo infra. Ergò

PROBATUR III. Si Objectum materiale Logicae non sunt operationes, vel sunt omnes bonae, & sic impossibile erit ponere Syllogismum non in forma, vel omnes malae, & sic non erit possibile ponere argumentum in forma, vel sunt interdum bonae, interdum malae. Ergò sequitur illas esse objectum materiale. Quod ipsum probatur. Operationes quae se habent per modum materiae physicae, sunt objectum alicujus scientiae, quae autem possunt habere nunc hanc formam bonae operationis, nunc hanc formam malae, habent se per modum materiae physicae. Ergò erunt objectum alicujus scientiae, non alius autem, quam Logicae. Cujus enim?

RESPONDEBIS I. Operationes considerari ab Animastica.

CONTRA EST. Tum quia concedo illas considerari ab Animastica, secundum quod sunt motus animae, sed non quia rectas vel non rectas. Tum quia Animastica est scientia speculativa, hic autem agitur de considerativo practico. Tum quia ex eo, quod considerentur ab Animastica, non rectè inferitur eas non considerari à Logica, cum materiale objectum, ad plures scientias referatur.

RESPONDEBIS II. Intellectus non est capax erroris positivi, sed solum negativus, quia tunc solum censetur intellectus positivè errare circa objectum, quando aliter illud concipit, quam illud sibi sit unitum. Errare autem negativè dicitur, quando intellectus non omnino pertingit ad medullam rei.

CONTRA EST. Quidquid sit an positivè errare possimus, cur ad hunc errorem negativum tollendum, non obijciuntur Operationes, ipsi Logicae, tanquam abolitivae illius erroris.

RESPONDEBIS III. Posito errore intellectus sufficit quod intellectus dirigat seipsum. Consequenter huic directioni tanquam materiale, non erit necesse obijci operationes intellectus.

CONTRA. Concedo sufficere intellectum ad posse simpliciter se dirigere, sed nego, quod sufficiat ad facile posse; & sicut sufficit intellectus ad simpliciter posse demonstrationum Metaphysicarum, & tamen ad facile posse earundem requiritur scientia Metaphysica, ita requiritur Logica ad facile posse dirigere Operationes.

OBJICITUR I. Operationes Logicae non

sunt objectum Logicae. Sed operationes intellectus sunt operationes Logicae. Ergò non sunt objectum Logicae. Major probatur. Illud quod non potest esse specificativum Logicae, non est objectum Logicae. Objectum enim specificativum debet esse. Sed operationes Logicae non sunt specificativum Logicae. Ergò non possunt esse objectum Logicae. Minor immediata probatur. Quod est specificativum Logicae debet esse, prius Logica, nam specificativum, est per modum causae formalis, causa autem est prior suo effectu cum tamen operationes Logicae non sint prius Logica, utpote effectus & productum à Logica. Quod autem operationes intellectus sint operationes Logicae exinde probatur. Quia simplex Apprehensio, Compositio & Divisio, Illatio item, sunt operationes intellectus, & tamen eadem sunt Operationes Logicae.

RESPONDETUR. Argumentum non petere conclusionem directè, cum procedat de specificativo scientiae, quod non competit per se loquendo & ordinariè materiali objecto. Ipse etiam medius terminus non concludit, quia licet operationes Logicae elicitive & in genere efficientis, sint posteriores Logica, praesuppositivè tamen & in genere causae finalis sunt priores Logica, imò contingit universaliter in omnibus habitibus practicis, ut ponant & efficiant suum objectum, adeoque ut in genere causae efficientis, sit objectum, posterius illis.

INSTABIS. Operationes artis non sunt objectum artis. Ergò nec operationes intellectus & Logicae, erunt objectum Logicae.

RESPONDETUR. Antecedens esse verum de artibus, quae mediis operationibus relinquunt post se opus, ut v.g. Sartoria vestem, in qua illa ultimo conquiescit, sed si sit ars non relinquens post se opus, ea habebit pro objecto operationes, ut ars saltandi operationes saltus. Idè; ex eo, quia cum non sint natae relinquere post se opus, poterunt tanquam in fine adeoq; tanquam in objecto quiescere in illis operationibus. Jam autem Logica non relinquit post se opus ullum.

OBJICITUR II. Materiale objectum Logicae sunt praecepta Logica. Ergò non operationes intellectus. Antecedens probatur. Instrumenta Logica debent esse objectum Logicae. Praecepta Logica sunt instrumentum Logicae. Ergò debent esse objectum Logicae. Major probatur. Artis instrumentaria objectum, debent esse instrumenta. Logica autem est ars instrumentaria.

RESPONDETUR. Id ad maximum procedere de arte per se instrumentaria, quod non competit Logicae, quia quamvis deessent aliae scientiae, posset adhuc esse Logica. Deinde etiam ars instrumentaria, debet habere pro objecto instrumenta quae facit, non per quae facit; jam autem praecepta sunt instrumenta, per quae operatur Logica, & sicut artis instrumentariae,

† *De*

quae

quæ sit procusiva malleorum, malleus cuden-
dus est objectum, non quo cudit, sed qui cudi-
tur, ita & in præsentī non id quo facit Logica,
erit objectum; Sed quod facit: præcepta autem
sunt id quo facit, seu dirigit operationes.

OBJICITUR III. Frænfactoriæ objectum
v. g. est frænū, fræni autem objectum est e-
quus regendus, qui nullo modo spectat ad fræ-
nifactoriam, nisi remotè. Ergo & ipsæ operatio-
nes intellectus, non spectabunt ad Logicam,
nisi remotè, licet ipsa præcepta ordinentur ad
operationes.

RESPONDETUR. Cum Logica per se non
sit ars instrumentaria, non debet subesse omni-
bus proprietatibus artis instrumentariæ. Dein-
de artes instrumentariæ sunt quædam, quæ pro
ultimo fine habent nonnisi instrumenta, ut ad-
ducta frænifactoria & aliæ instrumentariæ sunt
quæ per se expetunt tanquam finem & bonum
suum, objecta ipsorum instrumentorum. Sic fa-
bri instrumenta sunt mallei, forcipes &c. quo-
rum instrumentorum objecta, sunt etiam alii
mallei, forcipes &c. Logica ergo ita habet pro
objecto instrumenta, hoc est præcepta, ut simul
etiam habeat pro objecto, & ipsum illud ad quod
tendunt illa instrumenta, hoc est operationes
intellectus. Tunc autem instrumentaria Ars
habet pro objecto objectum instrumenti, quan-
do ipsum illud objectum, est simile ipsi instru-
mento, potestque etiam in illo consequi finem,
quem intendit.

OBJICITUR IV. Objectum sensuum non
est sensatio sed sensibile, & auditus objectum
non est auditio sed sonus. Ergo & objectum
Logicæ non est operatio, sed operatum potius
aliquod.

RESPONDETUR. Hoc operatum esse ipsam
operationem, quo autem operatur esse præce-
pta, sicut quo auditur est auditio, sonus autem
est id, quod auditur. Deinde cum præter ope-
rationes nihil possit ostendi in Logica ad quod
attendat, non erit necesse recurrere ad opus ali-
quod in Logica; in auditione autem præter au-
ditionem ipsam, est ostendere sonum, seu quod
auditur. Denique disparitas est, quia objecta sen-
suum debent esse quid extrinsecum sensibus &
sensationibus, proindeque sensationes hoc obje-
ctum esse non possunt, non est autem necesse po-
nere objectum Logicæ aliquod extrinsecum.

OBJICITUR V. Operationes artis à nullo
alio fiunt quam ab arte, ut cantatio artificiosa
non fit nisi à Musica, & tamen operationes intel-
lectus, fiunt ab aliis scientiis v. g. Metaphysica.

RESPONDETUR. Operationes artis cum
suo formali spectatas, non fieri nisi ab arte, secus
si sint sine formali suo. Jam autem cum formali
Logicæ, qua tali, nulla scientia producit opera-
tiones intellectus, sed id spectat ad
Logicam.

Punctum Difficultatis 2.

*An prima operatio sit Objectum mate-
riale Logicæ.*

PRÆMITTO I. *Quid sit prima operatio*, quod
scilicet sit simplex apprehensio objecti.

PRÆMITTO II. Ex Arriaga hic disp. 2. num.
36. *Esse aliquas apprehensiones necessario rectas.*
Ratio, quia etiam sunt aliqua iudicia omnino
& necessariò recta, v. g. Iudicium de notitia,
quam in me experior.

PRÆMITTO III. Ex Oviedo hic Controv.
2. num. 25. *duplices esse apprehensiones*, alias sim-
plices, alias compositas. Simples sunt, quæ
rem apprehendunt per modum unius, sive in re
unum sit quale est, Ens ut sic, sive sit per mo-
dum nonnisi unius, quale est rationale conti-
nens in se plures formalitates; Compositæ au-
tem apprehensiones sunt, quæ objectum instar
duorum apprehendunt, ut cum apprehenditur
animal rationale per modum condistinctorum,
etiam si hæc realiter identificata sint.

PRÆMITTO IV. *Veritatem esse conformitatem
cum objecto*, falsitatem verò esse difformitatem
cum eodem, quæ conformitas si sit per modum
affirmationis aut negationis, erit veritas com-
plexa, si verò non sit per modum affirmationis
aut negationis, erit veritas incomplexa.

PRÆMITTO V. *Dari in prima apprehensione
veritatem incomplexam.* Ratio. Tum quia ita
Aristoteles lib. 3. de Anima, tex. 26. ubi expre-
sè ait: *Intellectum, qui est intellectus ipsius Quid
est, seu essentia, verum esse & non aliquid de ali-
quo enuntiare.* Ergo habet veritatem prima ap-
prehensio, non complexam, quia hæc est secun-
dum affirmationem & negationem. Ergo in-
complexam. Tum quia non apparet ex quo fun-
damento connectantur tantum inter se confor-
mitas cum objecto & enuntiatio aut illatio. Er-
go poterit connecti etiam cum apprehensione.
Tum quia veritas est conformitas cognitionis
cum objecto. Sed potest esse conformitas co-
gnitionis cum objecto, sine omni affirmatione
& negatione. Ergo illo etiam in prima opera-
tione dabitur. Ex hoc explicabitur Aristoteles,
qui 9. Met. tex. ultimo videtur sentire, quod in
simplicibus non sit verum & falsum, intelligen-
dus enim est de vero vel falso complexo.

Dices cum Mauro, qu. 58. Veritas non est
quæcunque similitudo, sed similitudo perfecta,
per quam res dicitur esse sicuti est, simplex au-
tem apprehensio non dicit rem esse sicuti est,
quia cum nihil affirmet, nihil dicit.

RESPONDETUR. Neg. Major. Veritas e-
nim non definitur per perfectam conformita-
tem sed per conformitatem. Probaret etiam hoc
argumentum, quod nec in secunda operatione
sit veritas, quia rem ita se habere perfectius di-
cit

cit tertia operatio, quia nunquam negabiliter. Hinc sufficit similitudo perfecta, non per inclusionem similitudinis alicui alteri debitam, sed similitudinis, cui nihil desit debiti, ad talem modum similitudinis, hoc autem competet etiam primæ operationi.

RESPONDEBIS. Cum Vsqv. esse in prima operatione veritatem, ita sicut in Medicina sanitatem, causando illam: ita prima operatio causat veritatem assumpta ad rationem secundæ operationis.

CONTRA. Tum quia non est ratio, cur in se ipsa prima operatio non sit vera, tum quia illi etiam in se ipsa spectatæ competit conformitas cum objecto. Tum quia prima operatio non solum est similitudo intentionalis causaliter sed & formaliter. Ergo & conformis erit objecto non solum causaliter, sed & formaliter.

PRÆMITTO VI. *Non dari per se falsitatem in prima operatione.* Ratio ex 9. Metaphysicorum tex. 22. Quando intellectus apprehendit aliquod objectum vel apprehendit illud, quod apprehendit, vel non apprehendit, non potest dici quod non apprehendit, cum supponatur apprehendere. Ergo apprehendit illud. Ergo verè apprehendit, alias non illud apprehenderet quod apprehendit. Idem sic proponitur. Nulla prima apprehensio, potest esse difformis objecto apprehenso. Ergo nulla potest esse falsa. Antecedens probatur. Si aliqua apprehensio esset per se difformis objecto, & esset apprehensio objecti illius & non esset, esset ut supponitur, & non esset, quia hoc ipso non illud objectum apprehenderet, cui tu dicis illam difformari apprehensionem, sed apprehenderet objectum longè aliud.

PRÆMITTO VII. *Primam Operationem esse per accidens falsam.* Ratio, quia si comparatur illa apprehensio cum alio objecto condistincto ab illo, quod apprehendit, vel quod apprehendere deberet, erit illi difformis. Sic v. g. representatio assæ columbæ in esse volantis, est representatio vera assæ columbæ volantis, si tamen comparatur cum columba, quæ assa non volat, erit illi difformis. Jam autem comparatio operationis intellectus, ad objectum, circa quod illa non versatur, est comparatio per Accidens.

DICES I. Potest prima apprehensio representare rem non sicut est in se, videlicet representare aurum pro aurichalco. Ergo potest esse per se falsa.

RESPONDETUR. Potest prima apprehensio representare rem comparata ad objectum non apprehensum, non ita sicuti est. Concedo Antecedens, potest comparata ad objectum apprehensum. Nego Antecedens & Consequentiam. Vide præmissum 7.

DICES II. Si in prima operatione non esset per se falsitas. Ergo neque erit in secunda.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia difformitas, quæ deberet esse in prima operatione, quæ est apprehensio objecti, non debet comparari ad rem prout est à parte rei, sed ad rem, prout est quid apprehensum, apprehensio namque & apprehensum sunt correlativa, se necessario & non aliud quid respicientia, ad eum modum, quo ratio Patris, non aliud respicit quam rationem Filii. Quia autem difformitas, quæ deberet esse per se in prima operatione, quæ definitivè est apprehensio objecti, est impossibilis respectu apprehensi, necessario enim apprehensum apprehendit, impossibilis etiam erit illi operationi & falsitas. Jam autem difformitas secundæ operationis, non debet spectari, secundum ordinem apprehensionis ad apprehensum, sed secundum rem prout est à parte rei, hinc dicere solemus cum falsum aliquid asseritur, Tibi ita videtur, sed res aliter se habet. Et hoc deponit vel ipsa natura secundæ operationis, quæ est per modum compositionis vel divisionis rerum ipsarum prout sunt, non nostrarum apprehensionum, proceditque per modum iudicii, iudicium autem non debet esse ex apprehensione de re quam iudex habet, sed de re, prout de facto se habet. Ita debet etiam procedere ipsa secunda Operatio. Et quia potest esse difformis per se, rei, prout est à parte rei secunda operatio, idè potest esse, per se falsa, cum tamen non possit esse difformis apprehensio, apprehensio per se, licet possit esse difformis, comparatè ad aliud objectum, quæ comparatio est illi per Accidens.

DICES III. Potest esse veritas incomplexa per se in prima operatione. Ergo & falsitas, quia cui unam contrariorum competit, rectè potest competere & aliud.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia habetur unde desumatur veritas incomplexa primæ operationis: nempe ab ipsomet objecto, non secundum se spectato, sed prout representatur prima apprehensione apprehendendum, cui objecto sic spectato quia est conformis, representatio, hinc habetur fundamentum, unde inferatur: haberi veritatem incomplexam in prima apprehensione. Non potest enim ostendi, unde desumi possit falsitas primæ operationis; cum illa sic apprehendens prout objectum representatur, prima apprehensione apprehendendum, semper sit conformis objecto sic sumpto; & ita cum v. g. aurichalcum presentatur ut aurum, apprehenditurque ut aurum, hæc apprehensio, non erit falsa sed vera, quia conformis aurichalco, presentanti se ut aurum, cumque impossibile sit ut aurichalcum, quod se representat ut aurum apprehensioni, aliter apprehendatur quam ut aurum, quomodo enim aliter apprehenderetur, quam ut se apprehendendum presentat? hinc non est fundamentum ut aliquando difformis sit apprehensio objecto, prout apprehendendum representatur; si non est fundamentum

ut aliquando apprehensio difformis sit objecto, prout apprehendendum representatur, nec erit fundamentum ut aliquando apprehensio sit falsa, comparatè ad objectum, prout apprehendendum præsentatur.

DICES IV. Imago Cæsaris dicitur per se non vera, quando illa objectum difformiter repræsentat. Ergò idem dicendum de apprehensione, quæ est prima operatio.

RESPONDETUR. Etiam Imago Cæsaris comparata ad ideam quam habuit pictor, est vera, licet comparata ad ipsum Cæsarem sit difformis.

INSTABIS. Illa imago est representatio per se difformis Cæsari, Ergò per se est imago Cæsaris falsa.

RESPONDETUR. Quod per se etiam illa imago nihil aliud velit exprimere, nisi talem vultum, qualem illa repræsentat, sed per accidens dat occasionem cogitandi de Cæsare, exprimitque eum occasionaliter; sed Cæsari illam esse difformem per accidens est, eo ferè modo, quo imago alicujus alius, non dicitur imago falsa Cæsaris, quia Cæsari est difformis, cum illa imago, non sit ad hoc facta, ut Cæsarem repræsentaret. Casu etiam, quo intentio pictoris fuerit Cæsarem pingere, si imago ad illum non accedat, non debet dici per se falsa imago Cæsaris, nam sicut qui intendit ferire scopum, & ab eo aberrat, non dicitur scopum tetigisse falso, sed dicitur tetigisse aliquid vicinum scopo, ita & hic, si Philosophicè loqui velimus, non dicitur hæc Imago Cæsaris esse falsa. Imaginare in speculo repræsentari vultum Petri, similis Cæsari, imago illa in speculo resplendens, sicuti est per se imago Petri, ita est per se conformis Petro, quamvis sit per accidens imago Cæsaris, quod det occasionem cogitandi de Cæsare, estq; per accidens nonnisi falsa imago Cæsaris. Idem dic de apprehensione in prima Operatione.

DICES V. Visio potest esse falsa. Ergò & prima Operatio. Antecedens probatur. Quia fallitur oculus, dum videt colores in collo columbæ, qui nulli illic sunt.

RESPONDETUR. Veritatem non spectare ad sensus, sed hoc misso. Dici potest visionem illam esse posse falsam, si comparetur ad objectum, prout in se est, supponitur enim varietatem colorum esse illic ex sola refractione lucis, non esse tamen falsitatem, comparatè ab objectum, prout est representatum.

INSTABIS. Quare non potest dici, quòd etiam Judicium secundæ Operationi debitum, sit Judicium conforme objecto non nisi prout apprehenso, & non objecto prout est in se.

RESPONDETUR. Hujus rationem adlatam esse ad objectionem secundam, deposcitque hoc vel ipsa natura providens perfectiorem modum operationis, adeoque veritatis intimius attractivum, & ex præsupposita conformitate apprehen-

sionis ad representatum, procedens ad conformitatem cum objecto, per modum Judicii.

DICENDUM EST. *Primam operationem esse etiam objectum materiale Logice.*

PROBATUR I. Auctoritate S. Th. opusculo 9. in libro post Anal. lect. 1.

PROBATUR II. Etiam posito quod prima operatio non possit esse per se falsa, potest adhuc esse per se recta & procedere secundum regulas Logicæ. Ergò & esse objectum materiale ejusdem.

PROBATUR III. Quia quamvis non possit esse per se falsa prima operatio, comparata ad apprehensum, indiget tamen rectificari ut rectè procedat per ordinem ad ipsum objectum ut est in se, cum enim illa prima operatio debeat esse definitiva verè, & verè divisiva, verè debet esse conformis rebus. Ergò adhuc dabit in se locum directioni Logicæ.

Solvuntur Objectiones.

OBJICITUR I. Quod non potest esse per se falsum, non potest per se dirigi. Prima operatio non potest esse per se falsa. Ergò non potest per se dirigi.

RESPONDETUR. Negando Majorem propter dicenda inferius, & quamvis non possit esse per se falsa, sufficit quod dirigatur ut possit esse per se conformis vel difformis præceptis Logicis intendentibus, non tantum ut apprehensio, sit conformis rei, prout representata, sed etiam rei, prout est in se.

INSTABIS. Independentè ab omnibus præceptis Logicis definitio habet hoc quod sit bona.

RESPONDETUR. Independentè à præceptis Logicis absolutè, potest esse definitio bona, non tamen ut dictum supra cum facilitate potest esse bona, independentè à præceptis Logicis.

OBJICITUR II. Phantasia & sensus non indigent directione. Ergò neque prima operatio.

RESPONDETUR. Disparitatem esse quia nec apparent præcepta, quibus phantasia & sensus dirigantur, dantur autem præcepta Logica. Deinde, quia potentia determinata etiam ad modum operandi, non potest non uniformem habere semper operandi modum; jam autem intellectus circa primas apprehensiones, non habet eundem determinatum agendi modum, nunc enim definit, nunc dividit, potestque conformiter vel difformiter operari objecto ipsi, adeoque dat locum directioni.

OBJICITUR III. Dialectica nulla tradit præcepta ad apprehensiones simplices eliciendas.

RESPONDETUR. Cum Oviedo. Nulla dati præcepta ad simplices apprehensiones prout sunt nonnisi cognitio, licet dentur regulæ ad easdem, prout sunt definitivæ, divisivæ, universalis conceptivæ &c.

IN-

INSTABIS. Corrigere apprehensiones pertinet ad alias scientias.

RESPONDETUR. Sicut ipsa definitio & divisio qua talis, non spectat ad alias scientias, ita nec correctio talium apprehensionum.

Punctum Difficultatis 3.

An secunda Operatio & non solus Syllogismus sit materiale Logicæ.

DICENDUM EST. Etiam secundam Operationem, & non solum Syllogismum, esse objectum materiale Logicæ.

PROBATUR I. Quia etiam secunda operatio potest bene vel male fieri, sitque tam variè. Ergo est capax directionis.

PROBATUR II. Si secunda operatio non esset objectum Logicæ, remanente secundâ operatione & impossibili tercia operatione syllogistica, non esset possibilis Logica saltem partialis, nam est nexus essentialis, scientiæ, ad objectum. Hinc manere scientiam sine objecto, esset manere essentiam sine essentiali, sed manente secunda operatione & impossibili syllogistica, maneret adhuc partialis Logica, quia adhuc maneret regulæ rectificativæ Æquipollentiarum, adeoque possent esse æquipollentes regulæ, item de Oppositione, Conversione &c. Ergo

RESPONDEBIS I. Actus illos seu præcepta, quæ informarent intellectum, de Æquipollentia, Conversione, Oppositione propositionum, & operationes secundum illas factas, non fore actus Logicæ.

CONTRA. Quia actus, qui essent circa elementa, secundum quod sunt corpora naturalia, impossibili etiam reddito misto, adhuc essent Actus Physicæ, reperiret enim adhuc in illis Physica, suam scibilitatem, cur non enim? Ergo etiam Definitiones & Divisiones in dicto casu, essent actus Logicæ. Tum quia nec Physica nec Metaphysica tunc practicè diceret, quomodo illi actus essent faciendi. Ergo diceret Logica. Ergo adhuc illi actus forent Logicæ. Tum quia nulla esset disparitas inter præsentem Æquipollentiam & illam quæ nunc fieret. Ergo utraq; spectaret ad Logicam.

RESPONDEBIS II. Cum Conimbricensis. Logicam quæ modo est, esse inventam ad id emandandum, quo deficiamus ab Angelis, deficiamus autem ab Angelis in hoc, quia ex uno inferimus aliud, cum illi omnia simul cognoscant, cum ergo Enunciatio non syllogisaret, nec eam dirigere, nata erit Logica.

CONTRA. Quia deficiamus ab Angelis etiam in hoc, quod malas contradictorias formemus, quod ad secundam spectat Operationem. Ergo etiam in hoc corrigi debemus,

RESPONDEBIS III. Mansuram illam Logicam in dicta suppositione, non ejusdem speciei, quæ modo est.

CONTRA. Quia si hoc sensu non manebit Logica ejusdem speciei, hoc est, quia non habebit eandem totalitatem, vera est responsio, sed non est contra nos. Si autem hoc sensu non erit ejusdem speciei, quia nihil manebit de formali intento Logicæ, hoc ipsum probandum fuit; & si, ut dictum supra non posset disparitas tunc in æquipollentis assignari, siquidem illi actus iisdem præceptis inniterentur, consequenter nec esset ulla specifica diversitas.

PROBATUR III. Tum quia independentè à tercia operatione, secunda Operatio est Operatio intellectus. Ergo independentè ab illa, erit etiam materiale Logicæ. Tum quia non est ulla specialis operatio voluntatis, quæ sit materiale Ethicæ, exclusis reliquis. Ergo nec excludi debet ab objecto materiali Logicæ secunda operatio. Tum quia ponamus Deum nolle concurrere ad ullum actum tercia operationis vel producere creaturam non potentem argumentari, potentem tamen affirmare & negare, æquipollentias & conversiones facere &c. Tunc quæro, vel poterit homo elicere actus malos Conversionis vel Oppositionis Propositionum vel non poterit? si non poterit, cur non? cum possit cum tali defectibilitate, stare suppositio allata, si poterit etiam malos elicere. Ergo dabitur Locus directioni secundæ Operationis. Ergo illa est objectum materiale Logicæ.

OBJICITUR I. Auctoritas Aristotelis 1. priorum cap. 1. ubi dicit investigandum esse. Quid & cuius sit consideratio, responderetque quod sit consideratio Demonstrationis, & postea inquit, quid est propositio & quid Terminus.

RESPONDETUR. Hoc ipso, quia saltem posterius Propositio & Terminus ab Aristotele considerantur in Logica, ostenditur illa esse materiale Logicæ. Syllogismusque est objectum Logicæ, in quantum perfectæ & illustratæ ab Aristotele, non autem Logicæ simpliciter. Est autem Logicæ, ab Aristotele illustratæ, solus Syllogismus objectum, quia artificium syllogisandi, primus ille enucleavit. Jam enim definitionem perfecerat Socrates. Divisionem Plato, restabat illi, perficiendus Syllogismus.

OBJICITUR II. Secunda operatio non facit formaliter scire, sed id competit non nisi tercia operationi. Ergo secunda operatio, non potest esse materiale Logicæ.

RESPONDETUR. Secundam operationem sicut & primam, non facere formaliter scire per discursum, & modo maxime hominibus proprio, facere tamen formaliter scire sine discursu, & modo non obvio hominibus nec proprio. Est enim quidam modus cognoscendi merè & obviè humanus, qui in duobus consistit, primò in

usu phantasmatum materialium, eo quod nostræ scientiæ dependeat à sensibus. II. In modo rerum cognoscendarum, qui est ex uno noto, devenire in cognitionem ignoti, & hæc cognitio vocatur discursus. Alter verò cognoscendi modus, est quædam imitatio modi cuiusdam Divini & Angelici cognoscendi, qui modus cognoscendi in hoc est dissimilis Angelico, quia dependet à phantasmatibus materialibus & sensibus, in hoc autem est similis, quia sicut uno actu & intuitu plura noscunt, ita & nos unico actu indivisibili, plura etiam interdum cognoscimus, idq; conformiter ad objectum, & sine ullo discursu & illationibus formalibus, quas etiam non faciunt Angeli, & hoc maxime apparet in definitione, quæ licet in ante prærequirat ordinariæ cognitionem v. g. animalis & rationalis, in ipso tamen actu definiendi utrumque hoc uno intuitu cognoscit. Nec officit, quod non discurrat, quia & DEUS Angelique non discurrunt, & tamen salvatur in illis ratio scientiæ, ipsaq; propositiones possunt esse certæ & evidentes, unde propositionibus tribuitur, quod sint æternæ veritates, adeoque scientifiæ, licet usus communis, nomen scientiæ potissimum discursui applicet, tanquam magis obvio modo. Definitiones enim v. g. non sunt obviæ, & paucissimæ habentur. Ex quo deduces licet secunda operatio non faciat formaliter scire discursive & modo hominibus proprio antonomasticon, facit tamen formaliter scire, modo ut ita dicam Angelico & divino.

INSTABIS I. Propositio non est Ratiocinium, quantumvis sit certa & evidens, neque est cognitio per causam. Ergo secunda operatio non facit formaliter scire.

RESPONDETUR. Negando solum Ratiocinium facere scire. Debetque scientia esse per causam, ea, quæ est magis obvia in humanis, sed non scientia absolute.

INSTABIS II. Per secundam operationem tanquam per instrumentum sciendi, non deveniunt scientiæ ad cognitionem conclusionum de suis objectis.

RESPONDETUR. Tam per definitiones in suis materiis, quam per enunciationes, consequi finem suum scientias; nec est necesse omnem modum scientiæ deservire ad cognitionem conclusionum, cum non sola cognitio conclusionum sit modus sciendi. Et si istud deservire conclusionibus, sit unice ad scientiam necessarium, sufficit deservire aptitudinale & in potentia, licet non deserviat actu, quod deservire aptitudinale, competit enuntiationi comparatè ad syllogismum.

INSTABIS III. Nec divisio & enuntiatio divisiva, facit formaliter scire, habet enim se per modum interrogationis nihil determinatè adstruentis, nihil autem determinatè adstruere, est utique nescire, perinde, ut nescitur, qualis est hic vel ille, dum dicitur est aut ruber aut niger.

RESPONDETUR. Falsum esse quod nihil determinati adstruat divisio aut enuntiatio divisiva, quia si conclusio per discursum illata, quæ infert animal aut esse rationale aut irrationale, facit rem determinatè scire, etiam divisio id habebit. Determinatione illa non orta quidem quasi unum non plura notificentur, sed ex eo, quod de illis pluribus determinatè notitia certa & evidens habeatur, qualis determinatio non habetur, dum nescio an Petrus sit ruber, cum possit esse albus, determinatè autem scitur animal esse aut rationale aut irrationale.

Quamquam formaliter scire, in quo se fundat medius terminus, non est formale, Logicæ, cum id potius spectet ad scientiam in communi.

OBJICITUR III. Ita se habet argumentatio in Logica, sicut Oratio in Rhetorica, sed objectum attributionis Rhetoricæ est Oratio. Ergo & hic argumentatio. Secunda autem operatio non est argumentatio.

RESPONDETUR. Etiam Orationem in Rhetorica sumptam pro illo opere Rhetorica, quod constat Exordio, Confirmatione &c. non esse objectum attributionis, sed potius Orationem sumptam, pro quacunque locutione copiosa & ornata, ex quo sequetur operationem intellectus non tantum sumptam pro tertia operatione, sed & alias esse objectum Logicæ.

Punctum Difficultatis 4.

An tertia Operatio, & non sola demonstratio sit Objectum materiale Logicæ.

DICENDUM EST. *Materiale Objectum Logicæ esse, tertiam etiam Operationem, & non solum demonstrationem.*

PROBATUR. Conclusio lisdem argumentis, quibus & superior.

CONFIRMATUR. Conclusio ex Oviedo. Objectum attributionis debet esse tale, ad quod omnia in scientia revocentur. In Logica, non omnia revocantur ad demonstrationem. Ergo non est Objectum attributionis. Minorem probat. De syllogismo probabili agit Logica, qui non revocatur ad Demonstrationem, neque enim syllogismus probabilis est pars Demonstrationis, neque præsupponitur ad Demonstrationem, imò est species essentialiter opposita & dividens syllogismum in communi. Partes autem essentialiter oppositæ, non ordinantur ad se.

RESPONDEBIS. Syllogismum probabilem non ordinari ad Demonstrationem, cognitionem tamen syllogismi probabilis ordinari ad cognitionem demonstrationis. Cognitio enim contrarii ducit ad cognitionem alterius.

CONTRA EST. Ergo etiam & cognitio demonstrationis referretur ad cognitionem Syllogismi

gismi probabilis, quia æquè demonstratio est opposita syllogismo probabili, atque illa demonstrationi. Consequenter non sola demonstratio, sed & syllogismus probabilis, erit Objectum Logicæ. Deinde ex vi hujus responsionis innuitur, quod cognitio Demonstrationis, sit potius objectum Attributionis, ad quam ipsa cognitio syllogismi probabilis referatur. Denique si cognitio syllogismi probabilis referretur ad Demonstrationem, vel referretur ratione dispositionis terminorum, quam habet probabilis syllogismus; vel ratione materiæ. Non ratione dispositionis terminorum, quia hæc utrobique scientifica & demonstrativa est: non ratione cognitionis materiæ, quia hoc ipso non referretur cognitio Syllogismi probabilis ad cognitionem Demonstrationis, cognitio enim materiæ syllogismi probabilis, non est cognitio syllogismi probabilis. Addo (quod in hac Materia pro fundamento repeti debet) quamvis concederetur posse revocari syllogismum probabilem ad Demonstrationem, quia tamen independenter ab hac revocabilitate potest informari syllogismus probabilis formali Logicæ, fiet ut syllogismus probabilis sit per se considerabilis in Logica.

RESPONDEBIS II. Non ordinari cognitionem Demonstrationis ad cognitionem probabilis syllogismi, quia Demonstratio est quid principalius.

CONTRA EST. Ex eodem Oviedo. Tum cognitio speciei imperfectioris v.g. muscæ non ordinatur ad cognitionem speciei perfectioris, hoc est hominis. Ergo & in presenti idem dicendum. Tum quia æquè conducit cognitio syllogismi probabilis, ad cognitionem demonstrationis, quam cognitio demonstrationis, ad cognitionem syllogismi probabilis, cum sit cognitio objecti, quod est commune, & demonstrationi, & topico syllogismo, nempe Artificium Logicum, seu bonitas consequentiæ. Ergo quamvis Demonstratio sit quid nobilior, cognitio tamen illius nobilioris, in hac consideratione, non excedet cognitionem illius ignobilioris. Tum quia syllogismus probabilis, comparatus ad demonstrationem non habet se ita, sicut Ens rationis comparatum ad Ens, aut sicut oppositum comparatum ad objectum attributionis in quibuscunque scientiis. Ens enim rationis vel non Ens, non est verè Ens, syllogismus autem probabilis, est verè syllogismus, sed habent se isti duo syllogismi, ita sicut calor & frigus, quæ quantumvis sint opposita, quia tamen utrumque est qualitas, ideo utrumque per se consideratur à Physica. Ergo etiam & syllogismus topicus, per se considerabitur à Logica.

Ceterum si nomine objecti attributionis veniat, ut apud aliquos venire solet principalis species objecti, & nobilissima. Hoc sensu demonstratio esset objectum attributionis, sed non debet eo sensu accipi à objectum attributionis.

OBJICITUR I. Sola demonstratio est finis ultimus Logicæ. Ergo & sola objectum. Antecedens probatur. Illud est finis ultimus Logicæ, in quo continetur adæquata perfectio intellectus, sola autem demonstratio supponit, aut includit, omnes tres operationes.

RESPONDETUR. Negando illas supponi aut includi in sola demonstratione, cum hoc competat etiam syllogismo cuilibet. Deinde tam in syllogismo quam in demonstratione includuntur omnes tres Operationes sub aliqua scibilitate, sed non sub omni, possunt enim considerari tanquam tota quædam; sicut in Physica considerantur elementa, non tantum tanquam partes misti.

INSTABIS. I. Per solam demonstrationem exhauritur cognoscibilitas objecti, quod ipsum probatur. Quia per illam solam cognoscimus partes, essentiam, passionem, effectum objecti. Ergo sola demonstratio est finis ultimus Logicæ.

RESPONDETUR. Negando Antecedens cum sua probatione. Et quamvis concedam per demonstrationem potissime & principaliter exhauriri cognoscibilitatem objecti, dico tamen etiam per definitionem qua totum quoddam est artificiale, exhauriri scibilitatem definibilitatis objecti.

INSTABIS. II. Exercitium intellectuale ultimæ differentię hominis, est ultima perfectio intellectus humani, sola demonstratio est hoc exercitium. Ergo & sola est ultima perfectio intellectus humani. Sed perfectio ultima intellectus humani est objectum Logicæ. Ergo & demonstratio.

RESPONDETUR. Quod ad maximum exercitium adæquatum intellectualem, sit ultima perfectio, non autem inadæquatum, quale est demonstratio. Dixi etiam supra, quod quædam sit in nobis participatio modi cognoscendi Angelici, quæ elucet in definitione, quæ indubiè non est demonstratio, & tamen in suo genere, ultima perfectio.

INSTABIS III. Si non ponatur demonstratio, non quiescit intellectus, sed nititur ad illam habendam. Ergo illa sola complet perfectiorem intellectus humani.

RESPONDETUR. Etiam, si non ponatur definitio, non quiescit intellectus, sed nititur ad illam habendam. Hinc falsa est hæc Major. Omne illud & solum, quo non posito non quietatur intellectus, sed nititur ad illud habendum, est ultima perfectio intellectus humani.

OBJICITUR II. Definitio & Divisio natura sua sunt partes demonstrationis. Ergo in ordine ad illam considerantur. Cognitio enim partis, refertur ad cognitionem totius, jam autem definitioni, non accidit esse partem demonstrationis.

RESPONDETUR. Cognitionem partis ordinari ad cognitionem totius, ita tamen ut sub diversa considerabilitate possit illa pars, habere rationem

rationem totius, adeoque habere rationem considerabilitatis, non tantum per modum partis. Nego autem quod definitioni non competat ratio considerabilis à Logica, in quantum totum quoddam est, rei naturam explicans, independenter ab hoc, quod ingrediatur demonstrationem.

INSTABIS. Definitio natura sua est illativa conclusionis demonstrativa, est enim illativa cognitionis de proprietate illius naturæ, cuius est definitio.

RESPONDETUR. Non sub omni considerabilitate, definitionem esse illativam conclusionis, sed nonnisi sub aliqua.

OBJICITUR III. Habitus instrumentarii objectum est illud, quo habitus principales, quales sunt, Physica & Metaphysica finem suum consequuntur. Atqui hi habitus per solam demonstrationem finem suum consequuntur. Ergo hæc sola est objectum.

RESPONDETUR. Negando, quod Logica rigorose sit habitus instrumentarius. Negando item quod Metaphysica non habeat pro fine etiam cognitionem, quæ in suo genere est perfecta cognitio, qualis est cognitio definitiva.

Punctum Difficultatis 5.

Colligitur Objectum materiale Logicæ, ubi & de Conceptibus objectivis.

COLLIGES. Ex hæcenus allatis omnes tres Operationes esse objectum materiale Logicæ. Præter jam soluta opponuntur adhuc quædam.

DICES. I. Cum præ Adriano Picarski, Nomina ista numeralia, prima, secunda, & tertia Operatio, non exprimunt id, quod est in re hæc, aut illa in specie Operatio intellectus, sed solum ordinem unius ad aliam; & sicut non rectè assignaretur in Physicis Objectum, Materia prima & secunda, esse enim primam, aut esse secundam, non exprimit rationem corporis ut sic. Ergo neque bene tres operationes assignantur Objectum Logicæ.

RESPONDETUR. An aliqua nomina rem aliquam exprimant vel non exprimant, pensandum est ex acceptance humana. Cum enim voces sint signa ad placitum, si placitum accesserit has vel illas res, his vel illis nominibus designare, hoc ipso designant bene. Tres ergo dictæ Operationes, si sumantur secundum id, quod dicunt etiam implicite, & secundum acceptance uſu jam tritam, bene exprimunt id quod est in re, hoc est, actus simpliciter apprehendendi, qui pertinent ad primam operationem, actus enuntiandi, qui ad secundam operationem, & actus inferendi, quod officium tertiæ operationis, licet explicite non importent id illa nomina numeralia. Porro objectum Physicæ, nomine

materiæ primæ & secundæ, non rectè exprimeretur, quia quamvis non sit corpus nisi Materia prima & secunda, uſus tamen communis & acceptio ad significandam rem corporis, non determinavit voces illas, primam & secundam materiam. Illustratur hoc Instantia. Forma baptismi est. Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, & tamen hæc forma: Ego te baptizo in nomine DEI, invalida est. Quia licet in re DEUS, sit Pater, Filius & Spiritus Sanctus, uſus tamen communis pro distincta omnium personarum compellatione, nomen hoc DEUS non acceptavit. Ita & hic uſus, non acceptavit nomen materiæ primæ & secundæ, ad significandum corpus, acceptavit autem nomen trium operationum, ad rem apprehendendi, enuntiandi, inferendi significandam. Jam verò acceptasse uſum communem nomen hoc trium operationum, ad rem operationum significandam, vel inde colligitur, quia si quæretur ex oppositis independenter à disputatione, an teneant pro objecto tres operationes intellectus: non sunt quæsituri, quid significant tres operationes, sed tantum sunt dicturi non tenemus.

DICES II. Cum eodem non constat inter Animasticos, an tantum tres sint operationes intellectus. Ergo falso supponitur tres operationes esse objectum Logicæ.

RESPONDETUR. A Classicis tres tantum teneri, conclusioque procedit ex suppositione, quod non nisi tres sint.

INSTAT. Datur in quolibet syllogismo iudicium de bonitate consequentiæ, quod sit specie diversum à iudicio purè enuntiativo & purè illativo. Ergo dantur plures operationes quam tres.

RESPONDETUR. Etiam si illud Iudicium foret specie distinctum à purè enuntiativo, nego quod revocari non possit ad iudicium illativum, ut sicut iudicium negativum, specie differt à iudicio affirmativo, & tamen utrumque continetur sub specie iudicii. Ita & illud iudicium de bonitate consequentiæ, revocabitur ad iudicium illativum ut sic. Parum etiam referret, si velles ita circumscriptum iudicium revocatum ad iudicium enuntiativum, si teneas illo iudicio nihil inferri.

DICES III. Cum eodem possibilis est intellectus, qui solis prima & secunda operatione polleat, non indigens unum inferre ex alio, componendo tamen ac dividendo iudicaret, contra quam de facto fiat in Angelico intellectu. Ergo immerito assignantur pro objecto tres operationes.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam. Logica enim inventa est, ut perficiat intellectum humanum hunc qui est, qui autem est, habet tres operationes intellectus, & respectu illius possibilis intellectus, Logica nonnisi inadaquatam objectum haberet.

DICES

DICES IV. Cum eodem etiam volitio potest dici operatio intellectus, quia ex probabili sententia, docetur, efficienter causari ab intellectione volitionem. Ergo operatio intellectus, est nomen ambiguum.

RESPONDETUR. Non esse hoc nomen ambiguum spectata acceptione communi, quæ significationem Ly: operationi intellectus, applicuit ad significandos actus non nisi intellectus, quamvis posset hoc nomen esse ambiguum non spectata acceptione communi.

DICES V. Cum eodem si objectum materiale Logicæ essent operationes, haberent se per modum specierum objecti. Sic se non habent, quia species objecti, debent esse oppositæ, ut rationalitas brutalitati, prima autem operatio includitur in secunda, secunda in tertia: Opposita autem se non includunt.

RESPONDETUR. Sufficere ut species objecti opponantur sibi formaliter, secundum quod tota quædam sunt, quamvis in quantum partes diverso respectu sunt, non sibi opponantur. Sic v.g. species numeri scilicet binarius, ternarius, &c. opponuntur sibi, si formaliter sumantur, materialiter tamen accepti, includunt se.

QVÆRES. An soli Conceptus formales, an objectivi etiam, vel utrique sint objectum materiale Logicæ.

Nomine Conceptus formalis in quantum hic de illo decidetur, venit operatio faciens & formans cognitum in cognoscente, seu produciens verbum mentis, possetque vocari Intellectio, & formalis representatio ut Quo. Nomine autem conceptus objectivi duo venire possunt, in primis ipsa representatio ut Quo, eaque intentionalis, ipsum verbum Mentis, & hoc, cujus representationem intentionalem, intendit conceptus formalis; sic sumptus conceptus objectivus, in sententia negante verbum mentis per distinctam actionem produci, idem est in re cum formali conceptu. Consequenter jam sic sumptus conceptus objectivus, cum sit ipsum verbum mentis, produciatur ab intellectu. Deinde nomine conceptus objectivi, venire potest ipsum objectum reale, & objectum ut ita dicam ipsius illius supra definiti objectivi conceptus. De conceptu objectivo; in hac secunda acceptione sumpto, agatur inferius, ubi tractabitur: an res sint objectum Logicæ. Comparando autem conceptum formalem cum objectivo in priori acceptione sumpto, videntur immediatius objectum esse formales conceptus, quia immediatius illius præscribitur modus operandi, immediatiusque in illos inducitur rectitudo Logicæ.

DIFFICULTAS II.

De Objecto formali Logicæ & de Objecto attributionis.

Non quæretur hic de objecto formali motivo, sed de objecto formali terminativo

materialis, & restrictivo ad rationem hujus vel illius scientiæ.

Punctum Difficultatis I.

Premittuntur quedam de rectitudine Logicæ.

PRÆMITTO I. Quid sit rectitudo Logicæ ex modo nostro concipiendi. Rectitudo concipitur à nobis tanquam ratio formalis recti. Rectum verò in communi dupliciter accipitur. I. Participialiter, hoc est, derivatum à verbo Rego, ut dicitur: recta est hæc Provincia ab hoc Duce. II. Accipitur rectum pro eo, quod non est inflexum, curvum, flexuosum. Utraque hac acceptione possunt dici operationes rectæ, nam etiam operationes, quas direxerunt regulæ Logicæ, possunt vocari rectæ, sed & secundo modo possunt vocari rectæ, per negationem declinationis & abscessus ab eo, à quo debent non abscedere. Hoc ipsum, ut proportionaliter ad rectitudinem materiale explicetur, attendendum erit quid doceant Mathematici de linea recta.

LINEAM RECTAM APPELLANT MATHEMATICI EAM, quæ ex æquo sua interjacet puncta, quod idem est, ac dicere, quod æqualiter inter sua puncta extendatur, hoc est, in qua nullum punctum ab extremis sursum aut deorsum deflectit, & ita si assurgat aliquid sursum, non erit linea recta, quia neque erit æqualitas, cui æqualitati contrariatur excessus, quem importat sursum. Si etiam minuatur aliquid deorsum de cursu intersectorum lineæ, non erit linea recta, quia nec æqualis, cui æqualitati opponitur defectus. Eam rectitudinem ut imaginentur Mathematici fingunt indivisibile aliquod punctum fluere, ita ut nec in hanc nec in illam deflectat partem, sed æquabilem quandam motum ac incessum teneat. Dicuntque tunc describendam lineam, quæ perfectissimè recta foret, de qua etiam enuntiant, quod scilicet per lineam rectam à termino ad terminum brevissimum sit iter. Et hac rectitudine lineæ ut sic constituta, ea quæ cum hac linea concordabunt recta dicentur, quæ non concordabunt, flexuosa & non recta erunt.

APPLICANTUR HÆC ad præsens. Datur rectitudo objectiva operationum v. g. Definitionis, scilicet, quæ nec per excessum nec per defectum deflectit, attendit ad hanc rectitudinem præceptum Logicæ, præscribitque regulas excessus abjiciendo, & defectus subrogando, si enim ponatur genus supremum, erit excessus sursum, si non ponatur ultima differentia, erit defectus. Adeoque conficitur jam regula, cui quidquid circa definitionem conforme erit, rectum Logicæ in definiendo erit. Unde horum præceptorum rectitudo, est quasi fluxus æquabilis ad

ad veritatem objecti, ad quam indagandam sunt inventa; & sicut recessus à linea recta facit flexuram, curvitatem & irreclititudinem; ita recessus à præceptis, facit irreclititudinem operationum. Rursus sicut per lineam rectam à termino ad terminum brevissimum est iter: ita ad indagandam veritatem & faciendos actus artificiosos, brevissimum est iter, conformitas cum præceptis. Breviter ergò Rectitudo operationum in eo erit: ut sit conformitas operationum cum præceptis, & non sit recessus ab ista regula, à quâ recessus, irreclitudo est.

PRÆMITTO II. *Quid sit in re rectitudo operationum*, & dico rectitudinem hanc non esse Ens rationis, quia nec rectitudo moralis est Ens rationis, quia aliàs facere operationes rectas moraliter, esset facere Ens rationis, & DEUS præmiando istas operationes, Ens rationis præmiaret. Ex modo tamen nostro concipiendi in ista conformitate involvitur Ens rationis. In re autem hæc rectitudo, nihil aliud est nisi Entitas actus continens ea, quæ continenda dicunt præcepta Logica. Hinc hæc rectitudo, indicat ipsam Entitatem actus esse, quid intrinsecum actui, quid enim magis intrinsecum actui, quàm ipsa Entitas, importat tamen etiam aliquod connotatum, nempe ipsa præcepta quibus conformatur.

PRÆMITTO III. *Rectitudinem operationum in quantum sunt considerationis Logice duplicem esse*. Quandam rectitudinem activam, quandam passivam. Rectitudo activa ex Oviedo est, Dictamen illud vel præceptum vi cuius præscribitur modus, quo faciendum est Opus. Et sic præceptum illud: Definitio debet constare genere & differentia, est directio activa; directio autem passiva vel formalis, est illa, quæ respondet ipsi dictamini vel præcepto, adeoque ipse actus noster formaliter.

PRÆMITTO IV. *Rectitudinem activam, quæ oritur ex præceptis duplicem esse*. Sicut & ipsa præcepta duplicia sunt. Quædam enim sunt affirmativa, ut cum dicitur definitio debet constare genere & differentia, quædam negativa: ut cum dicitur: syllogismus non debet constare quatuor terminis, hæc præcepta positiva respiciunt immediatè rectitudinem, negativa autem primo & per se intendunt vitiationem irreclitudinis, mediante autem hac vitiatione, ipsam rectitudinem.

PRÆMITTO V. *Quomodo ipsum dirigi & rectificari operationum perficiatur*. Fit id dupliciter: I. Remotè, quando intellectui præscribuntur regulæ faciendi v. g. si Definitio faciendâ sit, fiat per genus infimum & differentiam ultimam. II. Fit proximè directio per influxum immediatum in ipsammet formalem operationem. Hic influxus aliter fit in habente habitum Logicæ, aliter in illo qui non habet habitum Logicæ. Ille qui non habet habitum Logicæ,

quamvis sit præceptis Logicis instructus, in ipso actu eliciendi, facit actualem reflexionem circa præceptum, & mediante hac reflexione, dirigunt illum præcepta ad faciendas operationes rectas, & si illum non dirigerent, dicerem illum nunquam v. g. posse argumentari, ante cognitionem enim præceptorum, nesciebat argumentari, præcepta etiam quæ scit nihil illum juvant, quia non est intelligibile qui illum juvent, nisi mediante illa operosa reflexione, aut saltem directæ sui penetratione, quâ si non habeatur, æque ut ante, nesciet argumentari. Imò si illum in ipso actu argumentandi non dirigunt præcepta, unde fit ut interrogatus, cur ita faciat? citet præceptum Logicum. Ille verò qui habet habitum Logicæ, licet sine reflexionibus, dirigatur tamen ipsis præceptis, quamvis se ad hæc non reflectat, & sicut conferens Sacramenta Sacerdos, dicitur virtualiter dirigi, in collatione Sacramentorum, per intentionem virtualem, seu habere intentionem virtualem, quando interrogatus, quid faciat ex vi præsentis dispositionis, est expeditus dicere: Confero Sacramentum. Ita ex facilitate operans, dirigetur adhuc præceptis, nam interrogatus, quare ita operetur? dictamina Logica, tanquam regulam faciendi citabit. Contingit hoc in Logicis ad eum modum ut in pictoribus, qui nondum perfecti, imagines ante se ponunt, ad easque frequenter oculis & mente se reflectunt, qui verò ex ipsa eaque propria idea operantur, tales reflexiones non faciunt, nec istas imagines ante se habere curant. Sic & habituales Logici non curant actuales reflexiones ad dictamina Logica, sine quibus incipientes nihil operantur. Quomodo fiat hæc directio; ut concipias melius, imaginare sagittarium, qui discipulum suum dirigit in sagittando, primò remotè, dando illi præcepta tenendi arcus, sagittæ locandæ, pedum figendorum; secundò proximè, quando ipse, secundum illa præcepta arcum tendit, sagittam collocat. Neque dicendum est, quod tunc in ipso actu tendendi arcus, non dirigatur illis præceptis, aliàs æquè semper malè tendet arcum, ante enim præcepta non sciebat illum tendere, nunc etiam illum præcepta non juvant, Ergò & nunc illum malè tendet. Applica idem ad præcepta Logica.

Punctum Difficultatis 2.

Proponitur Objectum Formale
Logicæ.

DICENDUM EST. *Objectum formale Logicæ esse rectitudinem Logicam*. Ita Suarez, Arriaga, Oviedo &c.

PROBATUR CONCLUSIO I. *Quia in habitibus practicis illud est objectum formale, quod est forma, quæ fit vel inducitur ab illa scientia*.

scientia practica. Sed Logica est habitus practicus, ut supra probavi, forma etiam quam inducit est dicta rectitudo. Ergo dicta rectitudo, est objectum formale Logicæ. Major probatur Inductione. Domifactoriæ objectum formale, est, forma domus, Musicæ formatio vocis, Sutoriæ forma calcei. Hæc ipsa Major probatur. Ratione. Finis intrinsecus scientiæ practicæ, est objectum illud formale; unde specificantur practicæ scientiæ sine ex mente Aristotelis. Sed forma inducenda ab habitu practico, est finis illius intrinsecus, sicut enim sine habito res ulterius non procedit, ita forma illa quam intendit practicus habitus inducta, non procedit ulterius habitus. Ergo forma quam inducit habitus practicus, est objectum illius. Minor verò principalis scilicet nihil aliud inducitur à Logica nisi dicta rectitudo. Probatur. Tum quia Logica inducit aliquam Formam, non potest autem ostendi quam aliam inducat, nisi rectitudinem dictam. Tum quia illud est forma, quam inducit Logica, quo habito conquiescit Logica & sicut motus Physicus, ad inductionem Formæ ordinatus, dum conquiescit, signum est à posteriori, illud esse formam intentam, ita illud erit Forma Logicæ, qua habitâ, conquiescit Logica. Hæc autem forma est Rectitudo. Tum quia media ostendunt intentionem finis, media autem quibus utitur Logica, sunt præcepta, quæ omnia nihil aliud intendunt, nisi rectitudinem operationum, Ergo & Logica, quæ illis præceptis tanquam mediis agit, nihil aliud intendit, nisi rectitudinem operationum.

PROBATUR II. Conclusio. Si rectitudo Logica non esset objectum formale. Logicæ, idem non esset, quia operationes non possunt habere rectitudinem dictam à præceptis Logicis. Sed possunt habere. Ergo &c. Major est oppositorum. Minor probatur. Quæcunque ratio probat habere rectitudinem operationes intellectus ab intellectu, eadem probat posse illam non simpliciter, sed facilius haberi à dictaminibus Logicis.

RESPONDEBIS I. Ideo non possunt operationes rectitudinem habere à Logica, quia otiosa esset rectitudo, cum haberi possit ab intellectu.

CONTRA EST. Habitus dantur tantum ad facile posse. Ergo & Logica erit tantum ad facile dirigere. Dico ergo simpliciter posse haberi rectitudinem ab intellectu, sed facilius haberi illam per præcepta Logicæ; & sicut nemo dicit habitus esse otiosos, eo quod dent tantum facile posse, ita nemo dicit esse otiosam directionem Logicam.

RESPONDEBIS II. Non possunt operationes habere rectitudinem à Logica, quia non sunt indifferentes ad bonè vel malè fieri, & intellectio elicitæ, non potest emendari in meliorem,

CONTRA EST. Assumo hoc. Ergo neque ab intellectu dirigi possunt, nam etiam ab illo, non possunt mutari in meliores.

RESPONDEBIS III. Cum Patre Adriano Pikarski, cujus etiam argumenta infra ponentur. Ideo operationes non posse habere rectitudinem à Logica, quia non possunt mutari in meliores manente sua Entitate, intellectio enim vel ea futura erat, quæ jam est elicitæ hîc & nunc, vel alia, si primum, tunc sicut elicitæ non poterat mutari in meliorem, ita nec elicienda, si posterius. Ergo emendari vel dirigi intellectiorem idem erit, quod pro mala, bonam substituere, nemo autem emendare dicitur vestem laceram, si pro lacera, bonam substituat.

CONTRA EST. Assumo hoc & nego ab intellectu dirigi operationes, quæram enim an ea futura erat quæ nunc est, an alia intellectio elicienda; & ex utroque inferam, non posse eam ab intellectu dirigi, solutio hujus argumenti infra patebit.

RESPONDEBIS IV. Ideo non potest dirigi operatio à Logica, quia consistit bonitas illius intrinseca in indivisibili.

CONTRA EST. Assumo quod datur. Ergo neque ab intellectu dirigi possunt, quia bonitas illorum consistit in indivisibili.

RESPONDEBIS V. Disparitatem esse, quia primum actum rectum ante omnem logicam elicit intellectus sine ullo dictamine logico. Ergo & reliquos elicere potest.

CONTRA EST I. Concedo quod reliquos actus sine Logica elicere possit, sed nego faciliè id fieri posse sine logica, in quo solo, est questio.

CONTRA EST II. Concedo primum actum aliquem rectum elicitum esse ante omnem logicam: idque idem, quia causa debet præsupponi effectui, cum ergo primus actus cum reliquis sit causa Logicæ inventæ, & in præcepta reductæ, necessariò à Logica dirigi non poterit, sed si nunc jam operationes dirigat Logica, non sequetur, effectum præsupponi, ante causam.

PROBATUR III. Conclusio urgendo Minorem eandem syllogismi secundi, quæ est talis. Si rectitudo logica non posset esse objectum formale Logicæ, idem non esset, quia rectitudinem operationes non possunt habere dependentem à præceptis Logicis. Sed possunt habere. Ergo. Si non possent habere rectitudinem dependentem à præceptis Logicis operationes, idem illam non possent habere, quia non sunt indifferentes ad illam habendam vel non habendam, sed id non obstat. Tum quia sufficit, quod in priori naturæ antequam fiant, & in suis causis spectatæ, potuerint non fieri tales, quamvis in suppositione sui ad se, seu in se à parte rei spectatæ, non possint esse jam indifferentes. Ad eum modum, quo sufficit ad libertatem actionis, in ipso fieri, quod in priori naturæ, spectata in sua

† Ec causa

causa operatio, potuerit fieri vel non fieri, quamvis spectata in se, prout est à parte rei, non possit non esse. Tum quia potest ars sagittandi dirigere ictum tactivum metæ, quamvis ictus tactivus metæ, non possit non esse illius tactivus, quia hoc ipso, non esset tactivus metæ? Tum quia in uno eodemque indivisibili instanti temporis, quo fit definitio v. g. possunt cogitari duo instantia naturæ, aliud instans prioritatis naturæ, aliud posterioritatis naturæ: censetur res in instanti prioritatis naturæ considerari, quando consideratur in ipso suo fieri; tunc autem in signo posterioritatis naturæ consideratur, quando consideratur in ipso facto esse, licet in instantaneis, qualis est v. g. Definitio idem sit fieri physicè, & factum esse. Quamvis considerabilitate differant. Pro illo ergo priori signo considerabilitatis, præcipue si fieri spectetur in ipsismet causis, est operatio indifferens ut possit bene vel malè fieri, licet in posteriori signo, sit jam determinata.

Secundum ergo considerationem physicam, si spectetur in suis causis operatio, est indifferens; secundum autem considerationem metaphysicam, est indifferens, etiam pro priori illo naturæ & in fieri spectata, partiendo unum instans physicum, in duo instantia rationis.

Punctum Difficultatis 3.

Respondetur Objectionibus.

OBJICITUR I. præ Adriano, Intellectiones non possunt esse indifferentes ad bene vel malè fieri, nec manens in sua Entitate potest mutari intellectio. Ergo neque dirigi.

RESPONDETUR. Quod intellectiones spectatæ in suis causis sint indifferentes possintque mutari, licet id illis non competat spectatis in se.

INSTABIS. Intellectio elicitæ non potest mutari & emendari. Ergo & elicienda, cum eadem sit.

RESPONDETUR. Etiam intellectiones elicitæ spectatæ in sua causa potuisse emendari, licet non sub formalitate elictarum, sed elicientiarum.

OBJICITUR II. Ab eodem si rectitudinem induceret Logica, ita induceret, quod substitueret unà cum intellectu pro operatione, quæ poterat esse mala, bonam. Sed hoc non est emendare operationem, aliàs pro lacera veste, dare bonam, esset emendare vestem.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Ad illud de veste dico, quod pro lacera veste bonam substituere, non sit emendare vestem, quia ad talem substitutionem vox emendationis non usurpatur. Licet aliæ substitutiones, gaudere etiam soleant nomine emendationis, ut cum Magister substituit pro erronea bonam constru-

ctionem, & propositione fracta, non fractam, dicitur emendare compositionem. Sic & in præsententi. Præcipue autem hoc tenet de operationibus, quæ cum non sint materia permanens, sicut vestes, hoc ipso emendationi non subfunt, sed integrè de novo poni possunt.

OBJICITUR III. Quando dirigit Logica argumentantem, aut novit argumentans rectitudinem syllogismi, aut non novit, si novit? Ergo sufficiens est facere syllogismum si non novit, ergo etiam si illi præcipiatur talis syllogismus, poterit adhuc hære an rectus sit. Ergo per Logicam non satis dirigitur.

RESPONDETUR. Argumentantem esse sufficientem simpliciter, ut sine præceptis faciat syllogismum rectum, sed non esse sufficientem, ut id facile præstet sine præceptis Logicis, sine quibus novit remote, sed cum iis novit proximè, & de faciliiori, rectitudinem syllogismi.

OBJICITUR IV. Ab eodem hæc operatio etiam spectata in sua causa, non poterat fieri nisi hæc, si enim hæc non fuisset facta, hoc ipso non fuisset hæc.

RESPONDETUR. Hanc objectionem involvere se, quia ex una parte vult spectari operationem in causa, ex altera parte non vult spectari operationem in sua causa, quia vult spectari operationem, prout est in se, quia spectari operationem, prout est hæc, est illam spectari, prout est in se. Revolvatur mens ad instantias adlatas de libertate, tactione metæ &c. Addo, quod facere ut hæc potius quam illa operatio, fiat, idque mediis dictaminibus, & præscribendo regulas operandi, non tantum sit determinare intellectum, ut eliciat bonam operationem, non malam, sed etiam dirigere eundem ad eum modum quo determinatio, quam facit per certas regulas ars cytharisandi, ad bonos potius quam malos pulsus cytharæ, vocatur directio facta ab arte. *Quicquid sit de istis Principiis.* Dico operationem hanc spectatam in suis causis non posse esse nisi hanc, sed non debent sumi causæ inadæquatè, sed omnes ad esse hujus concurrentes, hinc ad operationem hanc rectam, concurrunt aut Logica sola naturalis, dans simpliciter posse operationi rectæ, aut concurrunt Logica artificialis, dans esse rectæ, sed requisita non ad posse esse simpliciter, sed ad facilius posse. Unde hæc operatio non fuisset bona, si ad illam concurrisset intellectus utcunque, & non quia habet rationem Logicæ naturalis, & si defectum concursus exhibendi à Logica naturali, non suppleret Logica artificialis; si autem alterutra concurrat, non est mirum, quod hæc operatio non potuerit esse nisi hæc bona. Quod si ad operationem v. g. hanc, quæ non potest esse nisi bona, requiritur Logica aut naturalis aut artificialis, datur adhuc directioni locus, ut ex vi directionis, bona vel mala fiat.

INSTAT. Si operationes intellectus solum in causa

causa diriguntur. Ergo potius intellectus prout operans, est objectum Logicæ.

RESPONDETUR. Operationes intellectus, solum quidem in causa spectatæ indifferentes sunt ad bene vel male fieri, non tamen solum in causa diriguntur, sed etiam in seipsis, modo supra præfacto; imò cum dirigatur intellectus non nisi prout Definitivus, Enuntiativus, Illativus; necessarius & ipsæ Definitiones, Enuntiationes, Illationes dirigi debent, & sicut cum dico: mel qua dulce dulcorat, dico dulcedinem dulcorare ut Quo; ita cum dico, intellectus, quæ definitivus dirigitur, datur intelligi, quod definitiones dirigantur. Unde ulterius si quæras: An in rectas an in pravas operationes inducatur hæc reductio, non pones adæquata divisionis membra, inducitur enim reductio non in rectas, nec in pravas, utrasque jam factas operationes, sed in operationes, quæ sunt, cumque ipsæ operationes rectæ, habeant quidem reductiōnem, sed dependenter à præceptis Logicæ, hoc ipso dici debet, ex directione Logicæ, haberi illam reductiōnem.

OBJICIT V. Item. Quo impossibili adhuc possibilis est Logica, illud est non formale Logicæ. Sed impossibili dirigibilitate vel reductiōne adhuc possibilis est Logica. Ergo dirigibilitas vel reductio non est formale Logicæ. Minor probatur. Impossibili communi errore intellectus possibilis est Logica. Sed impossibili omni errore intellectus, impossibilis est dirigibilitas vel reductio. Ergo impossibili dirigibilitate possibilis est Logica. Quod autem possibilis sit Logica impossibili errore, vel hoc probat, quia in intellectu Christi non erat possibilis error intellectus, & tamen Christo inerat Logica.

RESPONDETUR negando Minorem. Probat illius, (quidquid sit de forma illius expressè loquendo, de quo in Ethicis actum) adhuc habet minorem falsam. Ratio negandi, quia possunt dari aliquæ formæ, licet earum oppositæ ab illis expellendæ, sint impossibiles. Illustratur hoc Instantiis. Instantia est Theologica, possibilis est gratia impossibili peccato expellendo, possibilis in DEO scientia, in quo impossibilis est error ab illa expellendus. Ergo etiam possibilis erit Logica, impossibili omni diffinitate intellectus, seu errore expellendo. Instantia Metaphysica est, quod possit dari scientia, impossibili ignorantia expellenda. Instantia physica est, quod possibilis sit calor, impossibili frigore expellendo. Ergo & reductio Logica possibilis erit, impossibili omni diffinitate expellenda. Et Ratio est, quia per prius forma confert eam pulchritudinem & bonum, quod in se continet, quam opponatur malo posito, sufficitque ut quantum est ex se, sit illius depulsiva, licet ex accidenti aliquo non expellat illud.

INSTAT I. Impossibili uno correlativo, redditur impossibile aliud correlativum. Ergo etiam impossibili errore intellectus, impossibilis est reductio.

RESPONDETUR. Errorem intellectus & reductiōnem esse sibi opposita & non correlativa, potest autem unum oppositorum, possibile esse, altero impossibili.

INSTABIS II. DEUS dirigitur intransitive, non enim dirigitur ab aliquo quod non sit ipse.

RESPONDETUR. Concesso hoc, redibit paritas, potest DEUS erroris incapax dirigi tamen, licet intransitive, & cur non possit dirigi subjectum transitive à scientia, licet sit incapax erroris.

INSTAT III. Si esset possibile subjectum capax directionis Logicæ, quod sit incapax diffinitatis, Ergo etiam possibile erit subjectum capax erroris, quod sit incapax reductiōnis. Atqui hoc falsum est. Omne enim defectibile, potest corrigi saltem à primâ causâ, & quia sequitur dari aliquam naturam ab intrinseco erroris, seu physice ac metaphysice malam, siquidem nulla vi rectificabilis esset.

RESPONDETUR. De facto in omni errore reperitur id, ut ipse qua talis, & in se non sit capax reductiōnis, cumque error non per accidens, sed per essentiam sit defectibilis, non poterit corrigi à primâ causâ, quæ essentias rerum non mutat. Deinde Disparitas etiam est, quia in casu antecedentis nulla est imperfectio, quæ habetur in casu Consequentis. Et sicut quamvis sit possibilis scientia, quæ procedat per Conclusiones, demonstrativas, neque tamen possibilis est error, qui per easdem procedat, quia scientia est quid perfectum, imperfectus error, ita quamvis possit DEUS aliquid perfectum producere, non hoc ipso per se poterit producere etiam aliquid imperfectum, quod DEUM dedecet.

OBJICITUR VI. Præ Thomæ Rostoga. Si operationes intellectus essent objectum Logicæ, vel essent ea, quæ jam sunt rectæ, & hæ non sunt capaces dirigibilitatis, jam enim illam habent. Non etiam hæ quæ nondum sunt, quia hæ dirigi non possunt. Non item operationes infieri, quia sunt instantaneæ, in instantaneis autem idem est fieri, quod & factum esse, sed factum esse non potest dirigi. Ergo nec fieri ipsum.

RESPONDETUR. Logicæ in actu primo dirigentis esse objectum operationes in actu primo dirigibiles, Logicæ verò in actu secundo dirigentis, esse objectum operationes in ipso fieri rectificabiles, modo jam præscripto. Axioma illud in Instantaneis idem est fieri quod & factum esse, hoc sensu solum est verum; quod scilicet totum simul producat, quod instantaneè producitur, sed non sequitur illud ita producibile in eodem instanti dirigi non posse, non autem habet hunc sensum, quasi quæ prædicata

+ Ecce 2 con-

conveniunt facto esse, debeant convenire ipsi fieri, quod si possunt diversa prædicata convenire, illi fieri, & illi facto esse, poterit dirigi operatio sub formalitate fieri, licet non dirigatur sub formalitate, facti esse.

OBJICITUR VII. Quia si tres Operationes sunt Objectum Logicæ, non salvabitur conditio objecti attributionis, quod est dare unitatem scientiæ: operationes autem non dant hanc unitatem, nam & sunt Ens per accidens, & non nomine singulari exprimuntur.

RESPONDETUR etiam posito, quod operationes sint Ens per accidens, & quod nomine plurali exprimantur ad dandam unitatem scientiæ, sufficit quod conveniant in una ratione scibilitatis, qualis hic est rectificabilitas operationum scientifica, in quantum illa habet rationem objecti attributionis.

INSTABIS. Saltem non possent prædicari de speciebus objecti operationes, nam de syllogismo non potest dici, quod sint operationes rectæ, & tamen objectum attributionis debet prædicari de speciebus objecti.

RESPONDETUR. Sufficere quod objectum attributionis, vel in numero plurali vel singulari prædicari possit de speciebus objecti potest autem dici, quod syllogismus sit operatio recta.

DIFFICULTAS III.

Respondetur quibusdam questionibus de Objecto Logicæ.

QUÆRES I. *Qualiter nam sumpta Rectitudo sit objectum formale Logicæ.* Sumi debet rectitudo in fieri. Ratio, tum quia Logica est habitus practicus, habitus autem practici objectum debet esse factibile vel dirigibile, ut in simili vult Aristot. 6. Eth. c. 2. Tum quia illa & taliter sumpta rectitudo est objectum formale Logicæ, quæ est radix & origo totius amplitudinis Logicæ. Jam autem rectitudo operationum in fieri est talis radix, & origo: Sicut libertas in actu, est, in qua apparet amplitudo libertatis. Et certe sublata rectitudine in fieri, non esset jam ulla rectitudo præterita, præteritum enim sumit ratio præteriti, a præteriti, quod fuit, sublata item rectitudine in fieri, nulla esset rectitudo futura, futurum enim dicitur ratione præsentis ponendi. Ergo rectitudo in fieri, est radix & origo amplitudinis totius, debite considerabilitati Logicæ. Tum quia per solam rectitudinem in fieri, salvatur ratio practici in Logica, imò quantumvis nunquam se reflecteret Logica, supra operationes jam factas, posset bene uti præceptis apprehendendi, enuntiandi, argumentandi, consideratque Logica operationes jam factas, sed non nisi propter operationes in fieri.

DICES I. Operationes rectæ, prout abstractunt ab omni tempore, sunt quid universalius,

sunt per modum generis, operationes autem in fieri, sunt, quasi species illius rectitudinis. Ergo illa potius abstracta rectitudo est objectum Logicæ, non enim genus debet revocari ad species, sed species ad genus.

RESPONDETUR. Negando in ratione scibilis Logicæ; hoc est practice, operationes abstractas habere se per modum generis nam habitus practici objectum, assignatur agibile, non abstrahens ab agibili quamvis in aliqua alia consideratione, possit sortiri rationem generis operatio recta.

DICES II. Rectitudo operationum in ultimo instanti ante fieri, vel est objectum Logicæ, vel non est, si non est, Ergo Logica habitualiter sumpta non habet objectum, si est. Ergo Rectitudo est objectum non in fieri, sed ante fieri accepta.

RESPONDETUR. Operationes ante fieri præcedentes immediate, esse objectum Logicæ, immediate post operaturæ; & sicut dum operatur Logica, habet operationes in fieri pro objecto; ita proxime operaturæ, habet operationes pro objecto in proximo fieri, adeoque utrobique operationes in fieri erunt objectum, sed aliter & aliter sumptæ. Per hoc tamen non negatur, quod operationes rectæ jam in facto esse, sint objectum experimentalis scientiæ; licet operationes rectæ in fieri sint finis intrinsecus, adeoque objectum Logicæ formale.

DICES III. Operationes rectæ in fieri ordinantur ad rectas. Ergo rectæ, sunt objectum attributionis.

RESPONDETUR. Ordinari operationes rectas in fieri ad simpliciter rectas, non tanquam ad objectum scibile per se, licet ordinentur tanquam ad aliquid se posterius & effectum.

QUÆRES II. *Quo præstet nomine hanc rationem formalem exprimere.*

ASSERO I. Non bene illam exprimi sub nomine operationum rectarum. Ratio, quia ceteris paribus, si nihil obstat, præstat sub eo nomine assignare objectum habitus practici, quod nomen ex modo significandi, magis exprimat tempus futurum, quam præteritum. Nam & Aristoteles factibile & agibile, non verò factum aut actum assignat pro objecto practico habitui. Et si scientiæ, quæ etiam circa scita actibus reflexis versantur, tamen non scitum sed scibile habent pro objecto, ita & nomine, significante rectitudinem futuram quodammodo, exprimi debet objectum Logicæ.

ASSERO II. Non bene illam exprimi sub nomine Operationum dirigibilium.

RATIO, quia dirigibilitas ex modo significandi, exprimit conditionem tenentem se ex parte operationum, earumque tractabilitatem, & ad præcepta Logica inflexibilitatem designat, ad eum modum, quo sciffibilitas ligni, est conditio tenens se ex parte ligni, dicitque ejus aptitudinem

tudinem ad scindī. Deinde ratio formalis ob-
jecti Logicae debet significare illud, quod indu-
cit Logica in operationes, non inducit autem
dirigibilitatem, quia cum hæc sit aptitudo ad di-
rigi, præsupponitur in ante, sed potius dirigibi-
litas, est ratio sub Qua huius scientiæ.

ASSERO III. *Commodè exprimi Rationem
formalem objecti Logicae, per L^y Rectificabilitas, ita
ut operationes rectificabiles, sint objectum Lo-
gicae.*

RATIO, quia operationes in fieri sunt ob-
jectum Logicae. Sed operationes rectificabi-
les sunt operationes in fieri. Ergo &c.

QUÆRES III. *An operatio aliqua in communi
abstrahens à prima, secunda & tertia sit Objectum
Logicae.*

ASSERO, quod non.

RATIO. Tum quia, si nihil obstat, assignan-
dum est objectum habitus practici, circa quod
& executive & præceptive versetur Logica. Sed
operationes tres sunt tales, nam executive circa
singularia, versabitur, & præceptive, circa tres
illas operationes, sed circa unamquamque in
communi acceptam. Tum quia si nihil obstat
potius est assignandum objectum Logicae tale,
quod ex modo suæ significationis, ostendat Lo-
gicam non esse speculativam, quod non habere-
tur, si operatio in communi, assignetur pro
objecto Logicae. Tum quia in assignando ob-
jecto Logicae concordanda sunt duo, quod Lo-
gica sit practica, & quod sit scientia: utrumque
hoc concordatur, nam ut salvetur ratio scientiæ,
& unitatis scientiæ, assumitur ratio communis,
jam autem quælibet illarum in suo genere est
una, hoc est, tres operationes. Ostenditur et-
iam ratio practici, particularius ipsas operatio-
nes assignando pro objecto. Quod autem debe-
ant operationes secundum rationem commu-
nem spectari, Ratio est. Quia objectum unius-
cujusque scientiæ, non debet esse simpliciter quid
aggregatum, sed debet uniri in ratione aliqua
una. Unde & Aristot. 1. posteriorum tex. 43.
unam scientiam dicit esse, quæ est circa unum
genus.

QUÆRES IV. *An intellectus ut dirigibilis
Logice in operando, sit objectum Logicae.*

ASSERO. *Intellectum esse objectum Logicae, sed
non esse objectum Attributionis.* Quod sit ob-
jectum. Ratio est, quia causæ objecti, sunt etiam
objectum scientiæ, revocanturque ad objectum
attributionis. Quod autem non sit ita sumptus
intellectus objectum attributionis. Ratio est.
Quia intellectus in tantum esset objectum Lo-
gicae, prout esset dirigibilis in operando, hoc au-
tem significat, ipsas operationes esse hoc ob-
jectum, ut in simili supra dictum. Deinde ob-
jectum Logicae tanquam habitus practici, debet
esse agibile à logica. Intellectus autem non est
agibilis à logica. Denique etiam in aliis habi-
tus, principium effectivum specierum objecti,

non est objectum proximum habitus, sic non est
objectum cytharalandi cythara, sed pulsus aut
sonus artificiosus, objectum sutoriæ non est ma-
nus sed calceus, nec saltatoriæ pes, sed saltus.
Quod ulterius in hoc fundatur, quia non est ne-
cesse confundere causam objecti, cum ob-
jecto.

DICES I. Logica dirigit Operationes intel-
lectus in ordine ad perfectionem intellectus. Er-
gò intellectus erit objectum primum.

RESPONDETUR. Quod dirigat illas ad
perfectionem intellectus non merè subjectivam
& receptivam illarum operationum, sed ad per-
fectionem intellectus, prout operativi, quod o-
stendit potius operationes esse hoc objectum.

DICES II. Objectum habitus practici non
debet esse operativum, sed operabile, jam au-
tem intellectus, est potius operativus.

RESPONDETUR. Quod operativum pos-
sit esse in scientia practica, objectum attribum-
tum, licet non attributionis.

DICES III. Subjectum habitus non est ob-
jectum habitus, intellectus autem est subjectum
habitus logici. Ergo non est objectum il-
lius.

RESPONDETUR. Subjectum habitus,
quod est simul tanquam causa objecti confide-
rabilis, potest esse objectum habitus, considera-
tio enim, causarum objecti, spectat ad scientiam,
licet subjectum habitus, acceptum merè pro re-
ceptivo habitus, non sit objectum habitus.

QUÆRES V. *Quodnam tandem sit objectum
Attributionis adequatum Logicae.*

ASSERO esse *Operationes intellectus rectifi-
cabiles*, seu ut vulgò dicitur dirigibiles. Ratio
asserti petenda ex dictis hactenus.

QVÆSTIO III.

De iis quæ non sunt definitiva Logicae.

SUB hoc titulo agemus de iis, quæ non sunt
objectum Logicae, sit

DIFFICULTAS I.

*An Ens rationis sit objectum
Logicae.*

PRÆMITTO I. *Ens rationis, quantum ad præ-
sens, duplex cogitari potest.* Primum Ens ra-
tionis, quod habet tantum esse objectivum in
intellectu, v. g. Hircocervus; secundum Ens
rationis Logicum, estque aliquid sortiens deno-
minationem extrinsecam à Logica, seu secunda
nostra intentio.

PRÆMITTO II. *Quid sit intentio? Quid
secunda intentio, Quid Denominatio?* Intentio
alia spectat ad voluntatem, alia ad intellectum.
Intentio spectans ad voluntatem est Ordo, Mo-
tus, Progressus, Tendentia voluntatis in ob-
jectum.

† Ecce

jectum.